

Contemporary Conundrums

1 משנה מסכת שביעית פרק ז משנה ג & ד

ג קליפי רמון והנץ שלו קליפי אגוזים והגלעינין יש להם שביעית ולדמיהן שביעית הצבע צובע לעצמו ולא יצבע בשכר שאין עושים סחורה בפירות שביעית ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בנבלות ולא בטרפות ולא בשקצים ולא ברמשים....

ד לקח בכור למשתה בנו או לרגל ולא צריך לו מותר למכרו צדי חיה עופות ודגים שנזדמנו להם מיני טמאין מותרים למכור רבי יהודה אומר אף מי שנתמנה לו לפי דרכו לוקח ומוכר ובלבד שלא תהא אומנותו בכך וחכמים אוסרין:

2 תלמוד בבלי מסכת פסחים דף כא עמוד ב

אמר חזקיה: מנין לחמץ בפסח שאסור בהנאה - שנאמר +שמות יג+ לא יאכל חמץ - לא יהא בו היתר אכילה. טעמא דכתב רחמנא לא יאכל חמץ הא לא כתב לא יאכל - הוה אמינא איסור אכילה - משמע, איסור הנאה - לא משמע. ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו - אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה. דתניא: +דברים יד+ לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשערך תתנה ואכלה או מכור לנכרי וגו'.

3 רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ח הלכה טז-יח

טז כל מאכל שהוא אסור בהנאה אם נהנה ולא אכל כגון שמכר או נתן לעכו"ם או לכלבים אינו לוקה ומכין אותו מכת מרדות והדמים מותרין, וכל דבר שאסור באכילה ומותר בהנאה אע"פ שהוא מותר בהנאה אסור לעשות בו סחורה ולכוין מלאכתו בדברים אסורים חוץ מן החלב שהרי נאמר בו יעשה לכל מלאכה, לפיכך אין עושין סחורה לא בנבלות ולא בטרפות ולא בשקצים ולא ברמשים.

יז הצייד שנזדמנו לו חיה או עוף ודג טמאים וצדן, או שניצודו לו טמאים וטהורים מותר למוכרן אבל לא יכוין מלאכתו לטמאים, ומותר לעשות סחורה בחלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו ובגבינות העכו"ם וכיוצא בהן.

יח זה הכלל כל שאיסורו מן התורה אסור לעשות בו סחורה וכל שאיסורו מדבריהם מותר לעשות בו סחורה בין בספיקו בין בודאו.

4 טור יורה דעה סימן קיז

דברים שאסור לעשות בהם סחורה:

כל הדברים האסורין מן התורה אע"פ שמותרין בהנאה אסור לעשות בהן סחורה כדתנן עושין סחורות בנבלות וטרפות שקצים ורמשין אבל נזדמנו לו לצייד חיה ועוף ודגים טמאים או שצד טמאים עם טהורים מותר למוכרם ובלבד שלא יתכוון לכך וכן מי שנזדמן לו נבילה וטריפה יכול למוכרה לנכרי או ליתנה לו במתנה ופי' ר"ת דוקא בסתם שאינן מוכרה לו בחזקת כשירה אבל אסור למוכרה לנכרי או ליתנה לו בחזקת כשירה משום גניבת דעת ומשום שמא יתננה לו בפני ישראל והישראל יקחנה ממנו וי"מ דבמתנה אפי' אם נתנו לו בחזקת כשירה שרי דלא חיישינן לא משום גניבת דעת ולא משום שמא יתננה לו בפני ישראל אבל ודאי אסור למוכרה לו בחזקת כשירה משום גניבת דעת ונראה דאפילו לפי אלו המפרשים אין היתר אלא ליתנה לו בינו לבינו ולא חיישינן שמא יתננה לו בפני ישראל אבל ודאי אסור למוכרה לו בחזקת כשירה או ליתננה לו בפני ישראל בחזקת שחוטה ומסקנת א"א הרא"ש ז"ל כר"ת כתב הרמב"ם מותר לעשות סחורה בחלב שחלבו נכרי ובגבינות הנכרי' וכיוצא בהם זה הכלל כל שאסור מן התורה אסור לעשות בו סחורה וכל שאיסורו בדבריהם מותר לעשות בו סחורה בין בספק בין בודאי:

5 שולחן ערוך יורה דעה סימן קיז

כל דבר שאסור מן התורה, אף על פי שמותר בהנאה, אם הוא דבר המיוחד למאכל אסור לעשות בו סחורה (ל' המחבר), (או להלוות עליו) (ת"ה סימן ר') (ואפילו לקנותו להאכילו לפועליו עובדי כוכבים אסור) (כך משמע מב"י מהגהות מיימוני פ"ח דמאכלות אסורות), חוץ מן החלב, שהרי נאמר בו: יעשה לכל מלאכה (ויקרא ז, כד). ואם נזדמנו לצייד חיה ועוף ודגים טמאים, (וכן מי שנזדמנה לו נבלה וטריפה בביתו), (טור), מותר למכרם ובלבד שלא יתכוין לכך. הגה: וצריך למכרה מיד, ולא ימתין עד שתהא שמינה אצלו (ב"י בשם א"ח). וכן מותר לגבות דברים טמאים, בחובו, מן העובדי כוכבים, דהוי כמציל מידם (רשב"א בתשובה). ואסור למכור לעובד כוכבים נבלה בחזקת כשרה (טור). (ועיין בחושן המשפט סימן רכ"ח). וכל דבר שאין איסורו אלא מדבריהם, מותר לעשות בו סחורה.

6 ערוך השלחן י"ד קי"ב

אבל לפי מה שבארנו דעת רוב רבותינו שאיסור זה מן התורה....

7 ש"ך יורה דעה סימן קי

הטעם שמא יבוא לאכול מהן אבל אם אינו מוכר לצורך אכילה ליכא למיגזר דדוקא כשמוכר לצורך אכילה איכא למיגזר שמא יבא לאכול מהן כיון שהוא מוכר לאכיל" או שמא יבא לטעום כדרך המוכרים לאכילה אבל כשאינו מתעסק בו לצורך אכילה ליכא למיגזר א"נ לשמא יבא לאכול לא חיישינן דאטו ברשיעי עסקינן דלא מזדהרי למיכל איסורא אלא הטעם הוא משום דהרואה שסוחר בדבר האסור לצורך אכילה יחשוב שכשם שסוחרן לצורך אכילה כך הוא אוכל מהן ולכך מותר היכא דאינו מוכר לאכילה אע"פ שהוא דבר שדרך בני אדם לגדלן לאכלן וכמ"ש בס"ק א', ודין שותף שעבר ועשה סחורה בדבר האיסור עיין בח"מ ר"ס קפ"ב בטור:

8 שו"ת אגרות משה חלק או"ח ב סימן סה

בשותפות עם נכרים בבית מטבחים לאחרים ולהשוחטים כ"ה טבת תשכ"א מע"כ גיסי כאחי הרב הגאון המפורסם מוה"ר יצחק אייזק הלוי שמאל שליט"א.

בדבר מה שרוצים בעלי בית המטבחים שהם נכרים שהשוחטים והרבנים יהיו שותפים בכל העסק של בית המטבחים ובלא זה יש לחוש שיסגרו העסק והוא הפסד גדול להשוחטים והרבנים. הנה אף שמצד שבת שיעבדו הנכרים שם יש העצה שאיתא בע"ז דף כ"ב בשותפות עכו"ם להתנות שהשבתות והי"ט יהיו לנכרים בין לריוח בין להפסד וכנגדן יהיה להיהודים מימי החול והשאר שותפות, וההוצאות מפועלים ודמי שכר הבנין והכלים יהיה לפי חשבון של כל יום ויום. אבל כיון שאין חלקי השותפות שוין הוא דבר קשה להתנות זה כי יצטרכו לחלק לשעות ואין דרך לכתוב בפנקסי החשבונות מה נמכר בכל שעה אלא בימים, ונמצא שלא יהיה אופן שיהיה היכולת לקיים מה שהתנו שממילא הוי כפטומי מילי בעלמא. ואף שאם בשעת חלוקה נתרצו לחלוק בשוה מותר כדאיתא /או"ח/ בסימן רמ"ה סעיף ב' הוא דוקא כשאפשר גם לחלק כמו שהתנו, אבל כשא"א הוא כלא התנו כלל. ואף לדעת המקילין בהתנו גם לומר להנכרי שימלא לו שהוא דעת הרמב"ם ורש"י להט"ז סק"ב הוא משום דלא נבטל בזה תנאם והראב"ד האוסר הובא במג"א סק"ב הוא משום דניכר כהערמה, דהא יכול הנכרי שלא לציית להישראל אלא לחלק כמו שהתנו. אבל בעשו מתחלה שלא יוכלו לחלק כמו שהתנו הרי נבטל ממש. אך אולי יעשו באופן שיהיה מציאות לחלק כמו שהתנו שאז יהיה מותר בהתנו באופן זה, שהוא שיכתבו גם השעה שנמכר וכדומה.

ויש גם עצה קלה מזה שיתנו היהודים שהם רוצים שיהיה סגור בשבתות וי"ט, והנכרים כשירצו בשביל פרנסת והנאת עצמן לעבוד בשבת וי"ט אף שהיהודים אין רוצים ולא יעבדו בימים אחרים כנגדן שאז מותרים היהודים לחלוק עמהן גם מה שירויחו בשבת כמפורש ברמ"א /סי רמ"ה/ סוף סעיף א', וליכא גם משום מראית עין כיון דהכל יודעים שיש להנכרים חלק כדאיתא במג"א סק"ה. אבל כיון שאין עוסקים הנכרים הבעלים בעצמן אלא שוכרין פועלים ומשלמין ממעות השותפות הרי נמצא שהפועלים הם כשכורים גם מהם שזה יש לאסור.

זוהי : (ב) דבר שאסור מן התורה. ע"י נשיית ציטו ציטו יעקב חו"ד ק"י וניג שנקתפק אל מותר לעשות קחורה זאיקור מר וצנעה כגון אל אקר עלמי צמד או שצנעה מין פירות זאכילה אל מותר לעשות קחורה צפירות אל ועיי"ש מה שפלפל זוהי והציט נכמה ונקומה וצקיך דצריז כחז שאלא מצולר צקפרי דזאיקור מר וצנעה ליכא זאיקור קחורה ומצולר שס דצצרו דדוקא זאיקור מר וצנעה מותר לקחורה אל צצנעה וצנעה וצנעה לקחור אצמי ש"ס להס הימר אכילה לכהן וכמי"ש הרמזים בהלכות תרומה פרק י"צ הלכה כ"א דאקור לישראל ליקח תרומה נכהן ומכר לכהן אחר וכ"כ בהלכות צבורות פרק ה' הלכה י"ט שאקור לעשות קחורה צצורים ועיי"ש עור צקיך ק"י וניג שנקתפק לדעה הרשצ"א דהעצם הוי זאיקור קחורה ומסוס שמוח יכא למיכל מימה אכ מותר לישראל ליתן עניות לכהן שהוא יעשה קחורה צצנעה לקמה נכהן ולמכור לכהן צנעה ישראל ואינו מציא כלל הקחורה לציט ישראל דהשתא לא שייך החשש דלנח אמי למיכל מימה ועיי"ש צמי"ש זוהי ומלד לאקור דכ"ן דהקחורה הוי של ישראל מיטיק שמוח ילך לציט הכהן לאכול מונכו כחדס העושה צצנע ועיי"ש עור צקיך מ"ד מי"ש זוהי זאיקור וע"י נשיית עהרי אשכחי חו"ד ק"י כ"א שהשאל עמד ביכ על חקירה זו אל י"ש זאיקור קחורה דצנע שזינו זאיקור עלמי רק זאיקור מר ועיי"ש צמי"ש זוהי צאורך : (ג) שאסור מן התורה.

ה (וי"ד) [שפירא, צבי הירש בן שלמה] - [שפירא, חיים אלעזר בן צבי הירש] עמוד מס 71הדרס עיי"ת תכנת אור החכמה

10 שערים המצויינים בהלכה סד:

ואי מותר ליקח חלק להשתתף במסחר בחניות הגדולים שמוכרים שם גם בשר נ"ט.... בעינן המסחר בחמץ דאם אין לו שום דעה בהעסק אין בזה איסור כל יראה וה"נ בנדון דידן אין כאן איסור סחורה....

11 שם קיד:כח

כיון שאין לבעלי המניות זכות בבית החרושת לעשות שם כלום כפי דעתם וכש"כ לבער החמץ אין עוברים על כל יראה

12 שו"ת מנחת יצחק חלק ג סימן א

דאז אף שמוגבלת בעלותן לשלילה, שפיר יש להם דין בעלות לכל הנוגע לדינא דאסורא, אבל היכא דאין המה בעצמן מנהלי העסק, ומוגבלת בעלותן גם לחיוב, דאז אין להם דין בעלים,

13 קיצור שולחן ערוך סימן סד

אם נזדמן לאדם באקראי דבר אסור, כגון שצד דגים ועלה במצודתו דג טמא, וכן מי שנזדמנה לו נבלה וטרפה בביתו, מותר למכרם כיון שלא נתכוין לכך, וצריך למכרו מיד ולא ימתין עד שתהא שמנה אצלו. ויכול למכרם גם על ידי שליח אף על פי שהשליח ירויח בו, אבל לא שיקנה השליח לחלוטין, דאם כן הוי אצלו סחורה.

שערים המצויינים בהלכה סד:

ע' דרכי תשובה שהביא מהרבה פוסקים אחרונים דמותר להיות סרסור בדברים האסורים. ובשו"ת בית שלמה כתב דתלוי אי שייך החשש דלמא אתי למיכל מיניה או לא וערוה"ש כתב להתיר סרסרות משום דאינו קונה ואינו מוכר....

14 שו"ת אגרות משה חלק יו"ד א סימן נא

בענין הולכת איסורי אכילה.

ט"ז שבט תרפ"ט ליובאן. מע"כ ידידי הרב הגאון מוה"ר אליהו שחור שליט"א הגאב"ד פהאסט.

Contemporary Conundrums

בדבר מה שהורה כתר"ה להעגלון שמותר לו להוליך בשר חזיר כיון שאין לו חלק בגוף האיסור נראה לע"ד שיפה הורה. וראה גדולה מהא דיו"ד סי' קל"ג סעי' ג' גבי יי"נ שלכתחלה אסור לעשות כן אף באופן ששכרו מותר או בחנם משום דרוצה בקיומו או שמחזיק לו טובה שאסור ביי"נ דהוא איסור הנאה וגם חייב לבערו כמפורש בטור ובב"י ובבאורי הגר"א. וכן יש לאסור גם בשאר אה"נ בין בשכר בין שלא בשכר מטעם החזקת טובה ומפורש כן ברמ"א סי' רצ"ד סעי' ח' עיי"ש. וא"כ מוכח בפירוש שבאיסורי אכילה לבד מותר להיות פועל ולהעבירם אף בעצמו מאחר שמותרין בהנאה ורשאי ליקח שכר והחזקת טובה, דאם היה אסור גם באיסורי אכילה לבד למה הוצרכו לאסור ביי"נ וערלה בחנם מטעם רוצה בקיומו והחזקת טובה שאין שייך אלא באה"נ הא לא גרעי משאר איסורין.... ואין לומר דכיון שהטעם שמא יאכל או מפני הרואין ששייך בכל איסורין הוא רק מדרבנן אין לקנות בשביל כך אף בצרוף שתופס דמיו, דהא גם איסור דרוצה בקיומו הוא רק מדרבנן....

וגם מפורש בסי' פ"ז דמותר אף לכתחלה לבשל בשר טמאה בחלב ואף הרמ"א לא אסר אלא מפני מראית העין אבל הבשר עצמו מותר לבשל אף שיותר יש לחוש שמא יאכל או מפני הרואין משום דרק סחורה אסור.

ולא יקשה כתר"ה ממה שאסר בחת"ס סי' ק"ד לישראל להיות שכור לגוי לעשות סחורה בדבר איסור משום שמא יאכל, דהוא משום דמספקינן בגדר האיסור אם מעשה המסחר אסור ואז ישראל עבור גוי אסור וגוי עבור ישראל מותר כשיטת הנ"ש סי' ע' או דעסק המסחר אסור שהוא ההרחה והאחריות מזה ואז הוא להיפוך דישראל עבור גוי מותר וגוי עבור ישראל אסור. ואזלינן הכא והכא לחומרא זהו כוונת החת"ס לע"ד אבל מוליך ופועל מותר כדבארתי וקצאתי מאד. ידידו, משה פיינשטיין.

15 ש"ך יורה דעה סימן קי"ט ק"א

וכן מותר לגבות כו' - וצריך למכרם מיד ואסור להשהותם כדי להשתכר בהן אבל לדמיו מותר להשהותן אפילו חזירים כ"כ בתשו' מנחם עזריה סימן ל' וכ"כ בתשו' משאת בנימין סימן ל"ו ועיין בח"מ סימן ת"ט:

16 תרומת הדשן סימן ר

שאלה: נכרי רצה למשכן לישראל כותלי חזירים וללוות עליהם בריבית שרי להלוות בדרך זה או לאו?

תשובה: יראה דאסור לישראל להלוות בענין זה, כדתנן במס' שביעית /פרק ז' משנה ח'/ זה הכלל כל דבר שאיסורו מדברי תורה אסור לעשות בו סחורה, ותנן נמי התם ופ' כל שעה /פסחים כג ע"א/ מייתי לה, הצייד שנזדמן לו עופות או דגים טמאים מותר למוכרן אבל לכתחלה אסור, ודרש התם מקרא דאסור לכתחילה. הא קמן דאסור להרויח בדבר שהוא אסור מן התורה דבר שעומד לאכילה. ואת"ל דיש לחלק מאחר דהיא דרשה דפ' כל שעה אינה אלא אסמכתא כדאיתא התם בגיליון דתוספות. י"ל דווקא סחורה אסמכתא אקרא משום דהאסור בא בקניין לרשותו של ישראל, אבל במשכון דקי"ל ישראל מנכרי לא קני משכון איכא למימר דלא אסרו. אמנם בהגה"ה במיימון משמע דאסור, דכתב שאם גבה ישראל בחובו דברים האסורים מותרים למוכרן משום דדמו לצייד שנזדמן לו, משמע דווקא היכא דגבה כבר ושהיה צריך לגבות כדי להציל מידם, אבל לכתחילה אסור להלוות. אמנם איכא למימר דאין לחלק הכי משום דשמא להלוות עליו לכתחילה שרי טפי, דילמא לא אתי ברשותו בידי מכירה. ובהא סברא פליגי ר"ת ורשב"ם בפ"ק דבכורות /דף ב' ע"ב בתד"ה שמא/ באשירי לענין לעשות שותפות עם הנכרי, דלר"ת דדווקא /דווקא/ לכתחילה אסור לעשות עמו שותפות שמא יתחייב לו שבועה ויעבור ישראל באזהרה לא ישמע על פיך, אבל אם כבר נתחייב לו שבועה מותר לקבלו ממנו מפני שהוא כמציל מידם, ורשב"ם סבר דאסור לקבלם ממנו. וכתב במרדכי ר"פ הניזקין דסבר רשב"ם מדאסר תלמודא שותפות לכתחלה משום שמא יתחייב לו שבועה מכש"כ הוא דאסור לקבלה. ומהשתא לנ"ד לדעת רשב"ם אין ראייה מההיא דהגה"ה במיימון, דאיכא למימר אדרבה להלוות עליו בתחלה שרי טפי כדפרישנא, אבל לדעת ר"ת הסברא הוא איפכא. ובפי' משניות דרבינו שמשון במס' שביעית מצאתי, דמפרש בירושלמי דחכמים סברי התם בברייתא דווקא בצייד שאומנתן בכך, והמלכים נוטלים מהן מס בשביל אומנתו שרו להו רבנן אם נזדמנו להו דברים טמאים למוכרן, אבל למי שאינו צייד לא התירו, ונראה דאף לפי סברא זו שרי בנ"ד דהמלכים נוטלין עיקר המסים בשביל הלוואות בריבית. אך מ"מ נראה דמכוער הדבר הוא לישראל להלוות אכתלי דחזירי, אבל חלב משמע בהדיא מדברי מהר"ם דמותר לקנותן ולמוכרן לכתחילה אפי' אם עומד לאכילה ולא לתקן ממנו נרות להדלקה, אבל בתוס' פ' מרובה /ב"ק פב ע"ב תד"ה לא/ לא שרי אם עומד לאכילה וע"ש, הנראה לעניות דעתי כתבתי.

17 May a Jew purchase stocks in McDonalds?